אלא הנך תרתי דאפקת, לא תיפוק. אמר עולא ח' מיני טרפות נאמרו לו למשה בסיני נקובה ופסוקה נטולה וחסורה קרועה ודרוסה נפולה ושבורה לאפוקי לקותא דרכיש בר פפא. אמר חייא בר רבא ח' טרפות יש בנקובה אם תאמר ט' מרה, ר' יוסי ברבי יהודה קתני לה דתניא ניקבה הקיבה ניקבו הדקים טרפה רבי יוסי בר' יהודה אומר אף ניקבה המרה (הלכות חבר כזית מרה וקורקבן סימן) אמר רבי יצחק בר' יוסף אמר רבי יוחנן הלכה כר' יוסי בר' יהודה. ואמר רבי יצחק בר' יוסף אמר רבי יוחנן מאי אהדרו ליה חבריה לר' יוסי בר' יהודה: ישפוך לארץ מררתי ועדיין איוב קיים, אמר להם אין מזכירין מעשה נסים דאי לא תימא הכי יפלח כליותי ולא יחמול מי קא חיי אלא ניסא שאני דכתיב רק את נפשו שמור הבא נמי ניסא שאני ואמר ר' יצחק ברבי יוסף אמר ר' יוחנן הלכה כדברי האומר כזית ומי אמר רבי יוחנן הכי (א) והאמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן ניטלה הכבד ולא נשתייר הימנה כלום הא נשתייר כשרה אע"ג דלא הוי כזית: אמוראי נינהו ואליבא דר' יוחנן דאמר ר' יצחק בר' יוסף אמר ר' יוחנן מרה שניקבה וכבד סותמתה כשרה ואמר רבי יצחק בר' יוסף אמר ר' יוחנן ניקב הקורקבן וכיס שלו קיים כשר איבעיא להו ניקב הכיס וקורקבן קיים מאי? תא שמע דאמר רב נחמן ניקב זה בלא זה (א) כשר אמר רבא שני עורות יש לו לוושט חיצון אדום ופנימי לבן ניקב זה בלא זה כשר למה לי למימר חיצון אדום ופנימי לבן דאי חליף טרפה איבעיא להו ניקבו שניהם זה שלא כנגד זה מהו? אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא בוושט כשר בקורקבן פסול מתקיף לה רב אשי אדרבה: וושט דאכלה ביה ופעיא ביה (רווח) גמדא ליה ופשטה ליה זמנין דמיהנדזין בהדי הדדי, קורקבן דמינח נייח כדקאי קאי? א"ל רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי הכי אמרינן משמיה דמר זוטרא דאמר משמיה דרב פפא כוותיך, ואמר רבה קרום שעלה מחמת מכה בוושט אינו קרום ואמר רבה וושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא בפנים, למאי נפקא מינה

לספק

תורה אור
איוב טז
שם
שם ב

אלא הנך דאפקת. בהמה שנחתכו רגליה והגלודה: לא תיפוק. א] וכדרבנן סבירא ליה לתנא דבי ר' ישמעאל וחשיב נקובי והך דרב שילא בחד ותרין פסוקי בחד ומשכחת להו שפיר וכל הנך טרפות דמנינן לקמן (דף מז.) בריאה כגון חליף דאוני ודמיא לבשרא ולביעתא ואטום בריאה כולהו בכלל ריאה שניקבה או שחסרה נינהו, חליף היינו חסרה ממקום שהיא ראויה להיות שם והנך חזותא לקותא נינהו וכל לקותא סופה לינקב והויא לה נקובה וחליף דשני קרומים דוושט שניהם נטולים ממקום שהן ראויין להיות ואין לך נקובה גדולה מזו: נטולה. ניטלה הכבד: נפולה. נפלה מן הגג, וגלודה בכלל נטולה-שניטל עורה, ונחתכו רגליה בכלל חסורה, וסף מדוכתיה בכלל נטולה, וכן נדלדלו סימנים ועקירת צלע וחבישת גולגולת בכלל שבורה ובשר החופה היינו קרועה: למעוטי לקותא דרכיש. דכולה שחיטה בכלל אלו ופליג עולא עליה ואם תאמר ישנה בכלל נקובה כי היכי דאמרינן בלקותא דריאה, לאו מילתא היא דהוה ליה ניקבה הכוליא והא ליכא למ"ד דאפי' רכיש מודי דניקבה הכוליא כשרה ובלקותא הוא דטריף: שמונה מיני טרפות בנקובה. נקובת הוושט והקרום והלב והריאה והקיבה והדקין כרס הפנימי והמסס ובית הכוסות חדא הוא הא תמניא: ואם תאמר ט'. יש דהא איכא נמי מרה היא יחידאה היא ולית הלכתא כוותיה, ודרב עוירא לית ליה לחייא: יפלח כליותי. היינו לקותא וטרפה: אין מזכירין מעשה נסים. להביא ראייה מהן: רק את נפשו שמור. מכות מות הכהו ולכך נצטווה לשמור נפשו כדאמרינן בהשותפין (ב"ב דף טז.) גדול צערו של שטן משל איוב משל לאומר לעבדו שבור חבית ושמור יינה: הלכה כדברי האומר בכזית. דבעינן כזית שיור בניטל הכבד ופלוגתא היא בפרקין (ד' מו.) ב] דרמינן סתמי דמתני' אהדדי דקתני רישא אלו טרפות ניטל הכבד ולא נשתייר ממנה כלום הא נשתייר כשרה ואע"ג דליכא כזית והדר תני אלו כשרות ניטל הכבד ונשתייר ממנה כזית ומוקמינן לה כתנאי והכא מייתי לה משום שמעתתא דרבי יצחק בר יוסף משמיה דרבי יוחנן: והא אמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה. והא נמי סתמא היא ומאי אולמא דסיפא מרישא: אמוראי נינהו. ורבי יצחק סבר דלא כייל רבי יוחנן למימר "הלכה כסתם משנה" אלא היכא דסבירא ליה אמר בהדיא הלכה כמשנה זו ותמורה אחרינא אמר משמיה דר' יוחנן הלכה כסתם משנה, והיכא דאיכא תרי סתמי דסתרן אהדדי אי איכא טעמא לאלומי חדא מחברתה כי ההיא דסנהדרין דאחד דיני ממונות (דף לב:) אזיל רבי יוחנן בתרה, ואי לא מספקא ליה ולא קבע בהן הלכתא כחד מינייהו, ובהני תרי אי הוה משכחינן טעמא בהא דרבי יצחק לא הוה מוקמינן לה באמוראי, ומשום דליכא לאלומי איצטריך לן לשנויי, דרבי יצחק לית ליה האי כללא דר' יוחנן: וכבד סותמתה. שנקובה במקום דיבוקה בכבד וחבור הכבד סותם את הנקב: כשרה. אפילו לר' יוסי בר' יהודה: כיס שלו. קליפה הפנימית: זה שלא כנגד זה. כגון זה למעלה וזה למטה: בקורקבן פסול. הכי ס"ל משום שהמאכל מתאסף שם ומחלחלו ונכנס בנקב עד שיוצא דרך נקב השני: ופעיא ביה. צועקת שאע"פ שהקנה מוציא קול אי אפשר שלא יהא הוושט מתפשט עמו ואני שמעתי פעיא מגשמת: גמדא. כוולא רטי"ר בלע"ז: מיהנדזין. מיתרמן דמיכווני אהדדי: אינו קרום. ואם ניקב ונסתם אפילו עלתה בו סתימה עבה אינה מתקיימת כדאמרינן ביבמות (דף עו.) בבכורות שפכה ניקב פסול נסתם כשר וזהו פסול שחוזר להכשרו וזהו למעוטי קרום שעלה מחמת מכה בריאה שאינו קרום דכל נקובי דטרפות לא מהניא להו סתימה דסלקא בהו לאחר זמן ולא דמי לריאה שניקבה (ב) ודופן סותמתה ולסתימת כבד במרה ולסתימה דירכים בחלחולת דלקמן (דף נ.) דההיא סתימה מעיקרא היא: אין לו בדיקה מבחוץ. לפי שהעור החיצון אדום ואין טפת דם נכרת בו:

לספק

הנך דאפקת לא תיפוק. וא"ת למאן דלית ליה לקמן (דף נד.) ההיא דרב מתנא דנוקא דאטמא מאי נינהו י"ח טרפות וי"ל דבאיעכול נינהו הוי טרפה לכולי עלמא ואם תאמר לעולא דאמר בסמוך ח' מיני טרפות יש ולית ליה דרכיש בר פפא מאי נינהו י"ח טרפות וי"ל דניטל צומת הגידין חשיב חדא ולרכיש הויא בכלל נחתכו רגליה ועוד קשה למ"ד נקרע רוב חיצונה זהו בשר החופה את רוב הכרס חסר להו חדא דהכא חשיב להו בתרתי לכן נראה דעולא והאיא דלקמן סברי כמתני' וכרבי יוחנן" דאמר אלו טרפות דווקא ואתא אלו למעוטי דרב מתנא אע"ג דדמיא לנטולה במתני' וכ"ש דרכיש דלא דמיא כלל להנך דמתני' ולית ליה י"ח טרפות נאמרו למשה מסיני ג] ומאי למימר נמי דלית ליה בשר החופה בתרתי ואם תאמר וכי היכי דחשיב תרי פסוקי כחדא א"כ ריאה שחסרה וחסרון דשדרה נחשוב נמי כחד וי"ל לפי דאין שיעורן שוה דחסרון דריאה בכל שהוא וחסרון דשדרה פלוגתא ד] ב"ש וב"ה אי נמי לפי שזה בבשר וזה בעצם ואם תאמר נקרע רוב החיצונה ובשר החופה את רוב הכרס נמי נחשוב כחד וי"ל דרוב החיצונה הוא רוב הכרס ובשר החופה את רוב הכרס אינו רוב בשר אלא רוב ממה שכנגד רוב הכרס וא"ת ואמאי לא חשיב חסרון הגרגרת דהוי בכאיסר וי"ל דטעמא דחסרון משום דסופה ליפסק ה] דהוי כרוב:

יפלח כליותי מי קא חיי. פירש בקונטרס והאי לקותא הוא וקשה דמנא ליה דהאי לקותא דאיוב הוי לקותא דהויא ביה טרפה הא איכא לקותא דכשרה כדאמר לקמן (דף נה:) מליא מוגלא טרפה מים זכים כשרה אלא הכי פריך יפלח כליותי מי קא חיי בלא רפואה הא קאמר לקמן (דף מ.) דמתו בכוליתא וקטליה ואי בדרו ליה סמא חיי ואיוב לא מצינו שעשו לו שום רפואה:

והא אמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה. אע"ג דסיפא דמתני' (לקמן דף נד.) דאלו כשרות מסייע ליה מכל מקום פריך מכח דמאי אולמיה הך סתמא מהך סתמא כדפירש בקונטרס ואי משום שהאחרון הוא עיקר במקום שיש סדר למשנה כגון בחדא מסכתא מ"מ הך משנה דאלו טרפות ואלו כשרות כחדא בבא חשיבו ואין סדר והה"ר יעקב מאורליינ"ש תירץ דהכי פריך והא אמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה וע"כ סתמא דאלו כשרות לאו סתמא מעלייתא היא דאי סתמא מעלייתא היא אמאי איצטריך ר"י לומר הלכה כמותו הא אמר ר' יוחנן חדא זימנא דהלכה כסתם משנה*:

ההיא

[נ"ל רב]
[כריתות ט. יבמות קכא:]
פסקה מוספתא אך
[שבת מו. ושם נסמן]
[יבמות מו. וש"נ]
[נ"ל ואמר]
[נ"ל רבה וכ"ה ברי"ף ורא"ש]
[נ"ל טרפה]
[מלת רווח ליתא בערוך עיין ערך גמד א']

כג א מיי' פ"ב מהל' שחיטה הלכה ב סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' כט:
כד ב מיי' שם פ"ז הלכה ו סמג שם טוש"ע יו"ד סי' מב סעיף א:
כה ג מיי' שם סמג שם טוש"ע שם:
כו ד מיי' שם הל' יח סמג שם טוש"ע יו"ד סי' מט סעיף א [וברב אלפס לקמן בפירקין ד' רעד: ובהרא"ש לקמן סי' מח]
כז ה מיי' שם פ"ג הלכה ג סמג שם טוש"ע יו"ד סי' לג סעיף ד וסעיף ס:
כח ו מיי' שם פ"ז הלכה כא סמג שם טוש"ע שם סעיף ה:
כט ז מיי' שם פ"ג הלכה כ סמג שם טוש"ע שם סעיף ד:
ל ח מיי' שם פ"ו הלכה יח סמג שם טוש"ע יו"ד סי' מט סעיף א [וברב אלפס שם]:
לא ט מיי' שם פ"ג הלכה כא סמג שם טוש"ע יו"ד סי' לג סעיף ד:
לב י מיי' שם הלכה כב סמג שם טוש"ע שם סעי' ו:

[עיין גיטין פא: דמסיק שם דרבה בר בר חנה לא ס"ל דא"ר יוחנן הלכה כסתם משנה וצריך ישוב גדול]

[לקמן מח.]

[לעיל כט:]

[ועיין תוס' שבועות ד. ד"ה וסדר סבר]

◆

רבינו גרשום

בצר להו תרתי הוא דפסוקי והוא דרב שירא. הנך דאפקת לא תפיק השסם ומרה: שמונה מיני טרפות יש בנקובה כלום' במתניתי': וא"ר יצחק בר' יוסף הלכה כר' האומר בכזית. כלומר ניטל הכבד ולא נשתייר הימנו כזית טרפה. כלומר דמתניתין באותה בבא דאלו כשרות בבהמה. הכיס שלו קיים פי' הכיס שהוא נקלף: גמרא גרסינן וזמנין דמהנדזין בהדדי פי' וזמנין דשוין הנקבין וליכא מידי דסתים: למאי נפקא מינה

◆

שיטה מקובצת

א] לא תפיק דכדרבנן ס"ל: ב] דרמי סתמי דמתני': ג] ומצינו למימר נמי דלית ליה בשר החופה את רוב הכרס ושנקרע רוב החיצונה בתרתי ואם תאמר וכי היכי: ד] וחסרון דשדרה פלוגתא דב"ש וב"ה: ה] וי"ל דטעמא דחסרון משום דסופה ליפסק ברוב הס"ד:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' דאמר ר"נ ניקב זה בלא זה או זה שלא כנגד זה כשר: (ב) רש"י ד"ה אינו קרום וכו' לריאה שניקבה. נ"ב לקמן דף מח ע"א:

◆

הגהות מהר"י לנדא

[א] גמ' והאמר רבב"ח א"ר הלכה כסתם משנה. יש למחוק רבב"ח. ועיין גיטין פא: ונ"ל והאמר ר"י הלכה כסתם משנה. והוא גי' נכונ: וגם רש"י ליין והאמר ר"י הלכה כסתם משנה ובשמיט רבב"ח:

נושא/מבנה
מימרות של ר' יוחנן
אביי להו שאלות בדינן ניקוב: קורקבן ובוושט
נושא/מבנה
מימרות של רבה בדינן הוושט
ב' גירסאות בדברי מר זוטרא בהבדל בין קורקבן וושט בדינן ב' ניקובים זה שלא כנגד זה
נושא
בדיקת הוושט הוא רק מבפנים
היינו כר' יצחק בר יוסף פוסק כר' יוסי בר יהודה דאמר שניקבה = טריפה